

8. Státní rozpočet

Schodek SR se v 1. čtvrtletí meziročně mírně snížil. Významné deficity nicméně tížily rozpočet šestým rokem v řadě.

Hospodaření státního rozpočtu (SR)¹ skončilo v 1. čtvrtletí 2025 se schodkem 91,2 mld. korun. Významný deficit tak přetrvával již šestým rokem v řadě. Meziročně se ovšem snížil, aktuálně o 13,8 mld. (byť zdaleka ne tak razantně jako na počátku roku 2024, kdy činil pokles 61,2 mld.), tento trend redukce schodku koresponduje se schváleným SR². Za mírným meziročním zlepšením schodku stálo relativně solidní tempo růstu celkových příjmů SR, ve kterém se postupně projevuje dopad oživení výkonu ekonomiky. Růst výdajů SR byl navíc tlumen odezníváním potřeby mimořádných výdajů domácnostem i firmám zasaženým dopady vysoké inflace. Na příjmovou i výdajovou stranu rozpočtu působí také dopady konsolidačního ozdravného balíčku schváleného v roce 2023, byť se jejich efekt v plné míře patrně projeví až později v průběhu letošního roku³. Zřetelný dopad má zde již změna rozpočtového určení daní (RUD), jež od ledna 2025 opět zvyšuje podíl na výnosu některých váhově významných daní ve prospěch SR.

Celkové příjmy se meziročně zvýšily zejména vlivem vyššího výběru nepřímých daní.

Celkové příjmy SR za celý loňský rok v souladu s rozpočtovým očekáváním v 1. čtvrtletí meziročně vzrostly (+6,1 %, resp. 27,4 mld. korun). Více než z poloviny k tomu přispělo vyšší daňové inkaso, podpořené především růstem výběru nepřímých daní (alespoň mírně ovšem vzrostl výběr všech významnějších daňových položek, vyjma mimořádných sektorových daní uvalených v souvislosti s energetickou krizí). Významný vliv měl i stabilně se zvyšující výběr pojistného na sociální zabezpečení vč. aktivní politiky zaměstnanosti (+13,3 mld. korun, +7,5 %), jenž odráží dobrou kondici na trhu práce vyznačující se vysokou zaměstnaností i svižně rostoucími průměrnými výdělků v podnikové sféře. Z ostatních položek měl největší vliv vyšší výnos zdanění hazardu (+2,2 mld., +86 %), v němž se projevil zvýšení sazeb daně i změna RUD u některých typů her.

Meziroční růst celostátního daňového inkasa letos ve srovnání s počátkem loňského roku zvolnil, a to kvůli slabšímu výběru korporátní daně, včetně mimořádných daní.

Celostátní daňové inkaso bez pojistného (zohledňující příjmy na úrovni všech veřejných rozpočtů) se letos v 1. čtvrtletí meziročně zvýšilo o 5,3 %, ve stejném období v předchozích třech letech přitom rostlo dvouciferními tempy. Jestliže na počátku 2022 táhla růst tohoto inkasa prostřednictvím oživené spotřeby domácností hlavně DPH a následující dva roky pak zejména vysoký výběr korporátní daně spolu s mimořádnými firemními daněmi, letos žádná příjmová položka zatím nedominovala (nejvíce se projevil vyšší výběr DPH – příspěvek +2,3 p. b.). Naopak negativní dopad měly mimořádné dočasně zavedené firemní daně⁴ (-1,2 p. b.). Celostátní daňové inkaso (bez pojistného a mimořádných daní) se zvýšilo o 6,8 %, což bylo slabší tempo než na počátku loňského roku (10,1 %), současně však vyšší než v úhrnu za celý rok 2024 (4,2 %).

Dynamiku inkasa DPH podporovala zotavující se spotřeba domácností, opačně působily nově zavedené rozsáhlé změny a přesuny v daňových sazbách.

Na váhově dominantní daní – DPH – získal SR loni meziročně o 7,1 % více (+6,1 mld. korun) a tempo za celoročním rozpočtovým plánem mírně zaostávalo. Na úrovni všech veřejných rozpočtů dosáhl růst inkasa 5,5 % – nepatrně méně než ve stejném období loni, ale oproti tempu za celý rok 2024 jde takřka o dvojnásobek. V inkasu se při zklidnění cenového vývoje odráží vliv pozvolna se zotavující spotřeby domácností⁵. Vedle toho se projevují i dopady úpravy sazeb daně⁶, k nimž došlo vlivem účinnosti tzv. konsolidačního balíčku⁷.

¹ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí (MF) ČR o pokladním plnění.

² Zákon o státním rozpočtu na rok 2025 (vycházející z makroekonomické predikce MF ze srpna 2024 a schválený na počátku prosince 2024) počítá letos s celoročním schodkem 241 mld. korun, což je o 30 mld. nižší deficit než skutečně dosažený v roce 2024.

³ Zejména v souvislosti s ročním zúčtováním daně z příjmů fyzických i právnických osob.

⁴ Tyto daně jsou od roku 2024 reprezentovány již pouze daní z neočekávaných zisků. Ta se týká energetických, petrochemických a těžebních firem (v oblasti fosilních paliv) a zahrnuje rovněž velké banky. Funguje jako 60% daňová přírážka aplikovaná na nadměrný zisk těchto firem stanovený jako rozdíl mezi základem daně v letech 2023 až 2025 a průměrem základů daně navýšeným o 20 procent za období let 2018 až 2021. Drtivá většina inkasa této daně ovšem plynula do SR z odvětví energetiky.

⁵ Reálné výdaje na konečnou spotřebu domácností v Česku se za celý loňský rok zvýšily o 2,0 %, ještě svižněji posílily výdaje na spotřebu vládních institucí (+3,3 %). Dle prvního odhadu HDP pokračoval meziroční růst spotřeby domácností i vládního sektoru také v 1. čtvrtletí 2025.

⁶ To se týká sjednocení dvou snížených sazeb (10 % a 15 %) do jedné ve výši 12 % (vyjma knih, jež jsou nově zcela osvobozeny od DPH). Řada zboží a služeb nově podléhá nižšímu zdanění (např. základní potraviny, léky, zdravotnické výrobky, stavební práce). Negativní rozpočtový dopad je tlumen hlavně přesunem některých položek bez prokazatelného sociálního či zdravotního významu do základní 21% sazby daně (pivo, nealkoholické nápoje, služby autorů a umělců, kadeřnické služby, palivové dřevo, komunální odpad, úklidové práce).

⁷ Ten se v hotovostním plnění SR poprvé promítl v únoru 2024 a má tak nyní vliv nejen na absolutní výši inkasa DPH, ale i na jeho meziroční tempo.

Svížný růst inkasa spotřební daně odrážel hlavně změny zdanění tabákových a souvisejících výrobků. Mírný růst inkasa daně z minerálních olejů souvisel s rozvojem silniční nákladní dopravy a s vyšší poptávkou díky nízkým cenám PHM.

Výběr spotřební daně (vč. energetické daně) se letos v 1. čtvrtletí meziročně zvýšil o 11,1 % (+4,0 mld. korun). Tento růst měl plošný charakter a u všech klíčových položek daně současně zatím překonával rozpočtová očekávání (v posledních letech tomu bylo spíše opačně). K nárůstu inkasa přispělo zejména vyšší inkaso z tabákových a souvisejících výrobků (+2,9 mld. korun), jež meziročně posílilo o čtvrtinu, převážně v důsledku změn legislativy⁸. Zčásti jde o očekávaný efekt předzásobením v důsledku dalšího navýšení daňové sazby (klasické tabákové výrobky) i rozšíření okruhu zdaněných produktů (od roku 2024 náplně do e-cigaret, nikotinové sáčky, od roku 2025 další alternativy). Spotřeba alternativních tabákových výrobků přitom roste i díky vyšší společenské toleranci a také stále relativně nižší úrovni zdanění. Díky efektu předzásobením vzrostl i výběr daně z lihu (+11 %), vyšší inkaso pramenilo také z dalších objemově spíše okrajových položek daně – šumivého vína a meziproduktů (+7 %) a piva (+1 %). Relativně málo významné pro SR jsou také energetické daně. Jejich inkaso se meziročně zvýšilo o šestinu, hlavně díky zemnímu plynu, u nějž se projevila vyšší spotřeba v topné sezóně 2024/2025 vlivem relativně chladnějšího počasí a také kvůli ústupu domácností od úsporných opatření. Výběr rozpočtově tradičně nejvýznamnější spotřební daně – z minerálních olejů – rostl mírněji (+3,3 %). Projevila se vyšší poptávka po těchto produktech díky rozvoji silniční nákladní dopravy i příznivému vývoji maloobchodních cen PHM⁹.

Výběr daně z příjmu právnických osob rostl na počátku roku jen mírně a za rozpočtovým očekáváním zatím zaostával.

Na korporátní dani získal SR zatím letos meziročně o 3,9 % více (+1,6 mld. korun), tempo výběru zatím zcela nenaplní rozpočtové očekávání. V inkasu se zatím příliš neprojevuje mírné hospodářské oživení z loňského roku ani dopady dříve schváleného konsolidačního balíčku (zejména plošné zvýšení sazby daně z 19 % na 21 %). Podobně jako loni výběr daně negativně ovlivňují osvobození výnosů ze státních dluhopisů či prodloužení účinnosti mimořádných odpisů. Vedle běžné korporátní daně získal zatím letos SR 9,0 mld. na daně z neočekávaných zisků, meziročně skoro o třetinu méně. Vzhledem k vývoji tržních cen energií v roce 2024 je pokles výběru této daně rozpočtově očekávaný.

K pokračujícímu svižnému růstu inkasa daně z příjmů od fyzických osob loni přispěli zaměstnanci i podnikatelé. Projevil se efekt oživení růstu ekonomiky i některé dopady konsolidačního balíčku.

Svížný meziroční růst inkasa daně z příjmů fyzických osob (DPFO) pokračoval letos na počátku roku potřetí v řadě. Do SR plynulo z této daně meziročně o 11,8 % (+4,8 mld. korun) více a tempo výběru zatím mírně překonalo rozpočtový plán. Stejně jako u korporátní daně je výnos do SR navýšen změnou RUD. Na DPFO odvedené plátcí (zaměstnavateli) tak získal SR o 12,9 % více. V tempu se příznivě promítala přetrvávající dobrá kondice trhu práce (vyšší zaměstnanost i svižný nominální růst průměrné mzdy v podnikové sféře) a zčásti ještě i legislativní změny z roku 2024 (především snížení pásma pro druhou zvýšenou sazbu této daně, v menší míře i úprava zdanění vybraných nepeněžních benefitů¹⁰). Relativně dynamicky rostl také výběr DPFO placené poplatníky (hlavně ze samostatné výdělečné činnosti), meziročně o 22 % (+1,1 mld. korun). Příznivý vliv zde měl růst počtu drobných podnikatelů. Dopady konsolidačního balíčku (snížení hranice příjmů pro druhou, vyšší daňovou sazbu, zrušení či omezení některých daňových slev) se ve větší míře letos projevily až v dubnovém inkasu¹¹. Inkaso DPFO vybírané srážkou se letos v 1. čtvrtletí meziročně snížilo o 1,1 %. S očekávaným poklesem úrokových sazeb na vkladech skončilo pro SR předchozí tříleté období dynamického růstu příjmů z této daně. Efekt poklesu sazeb je částečně tlumen relativně vysokou mírou úspor domácností. Aktuální pokles inkasa souvisí i s nižším počtem osob pracujících na dohody (DPP, DPČ)¹².

Svížný růst inkasa DPFO vybírané srážkou se zastavil.

⁸ Dle odhadu MF by mělo zvýšení zdanění tabákových a souvisejících výrobků přivést za celý letošní rok do SR navíc 3,7 mld. korun.

⁹ Dle údajů ČSÚ vzrostla od ledna do února 2025 spotřeba váhově nejvýznamnější položky – motorové nafty – meziročně o 2,4 %, motorového benzínu o 0,4 %. Letos v březnu dosahovala v Česku průměrná spotřebitelská cena benzínu Natural 95 hodnoty 35,25 korun/litr (nejméně od září 2021) a motorové nafty 34,83 korun/litr (nejméně od listopadu 2024). K vyšší tuzemské spotřebě tak mohly přispět i přeshraniční nákupy, popř. silnější tranzitní doprava.

¹⁰ Tyto změny začaly ovlivňovat výši inkasa daně poprvé v únoru 2024. Vliv dalších legislativních úprav (zrušení či omezení některých daňových slev) se poprvé projevil až při ročním zúčtování daně (v dubnu 2025). Za první čtyři měsíce letošního roku vzrostl výběr DPFO od plátců do SR meziročně již o 13,5 %.

¹¹ Výběr této daně za období leden až duben 2025 (zahrnují i roční vyrovnaní daně) byl meziročně vyšší o 2,1 mld. korun.

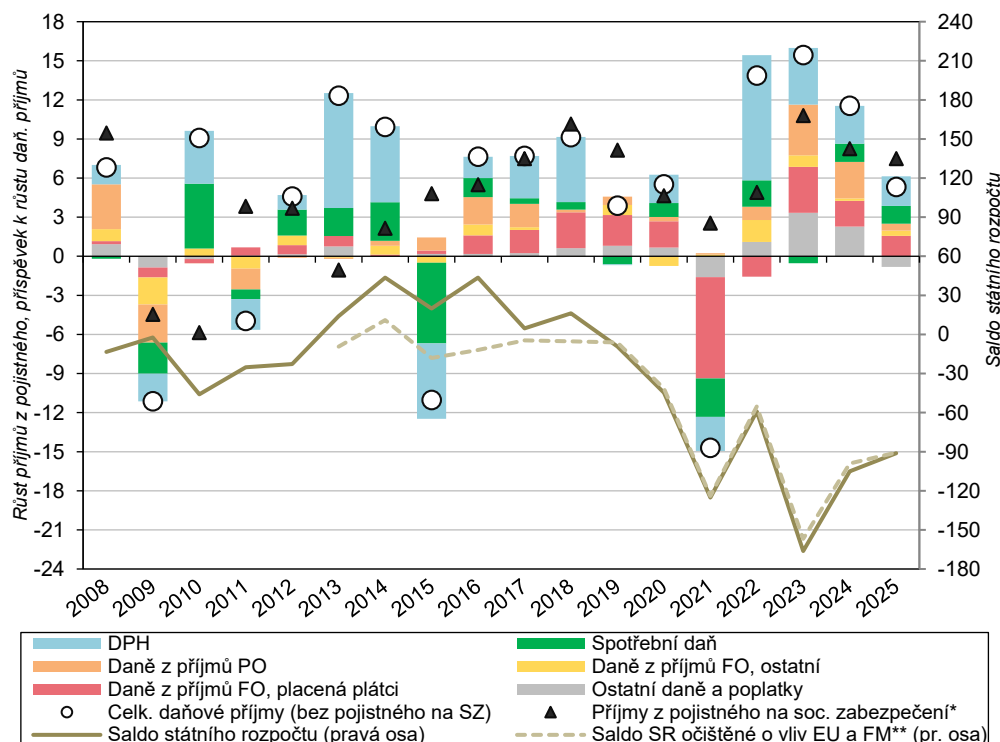
¹² Dle experimentální statistiky ČSÚ klesl za loňský rok počet osob pracujících na dohody o 4 % a finanční odměny plynoucí z těchto dohod o 7 %.

Příjmy plynoucí z rozpočtu EU vlivem pomalejšího náběhu plateb v novém programovém období mírně klesly.

Nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery dosáhly letos v 1. čtvrtletí 45,6 mld. korun (na veškerých příjmech SR se podílely necelou desetinou¹³). V souladu s očekáváním rozpočtu se meziročně nepatrně snížily (o 1,4 %). To souvisí především s nižšími příjmy rozpočtu EU, vč. finančních mechanismů (–1,2 mld. korun). V nich se plně projevuje dopad ukončení staršího finančního rámce EU 2014–2020¹⁴ i fakt, že příjmy plynoucí ze současného víceletého rámce (2021–2027) vlivem jeho pomalejšího rozjezdu zatím vzrostly jen mírně (podobně jako příjmy na společnou zemědělskou politiku¹⁵).

Graf č. 18 Příspěvek dílčích příjmů k meziročnímu růstu souhrnného celostátního inkasa daňových příjmů (v p. b.), meziroční růst příjmů pojistného na sociální zabezpečení (%) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun) v rámci 1. čtvrtletí

*Zahrnují i příspěvky na státní politiku zaměstnanosti.

**Saldo očištěné o prostředky na programy/projekty z rozpočtu EU a finančních mechanismů, které byly předfinancovány ze SR a následně jsou propláceny z rozpočtu EU a FM. Celoroční údaje jsou k dispozici počínaje rokem 2013.

FO = fyzické osoby, PO = právnické osoby. Ostatní daně z příjmů FO zahrnují daně placené poplatníky (zejména z drobného podnikání) a dále daně vybírané srážkou (např. bankovní vklady, pracovní dohody).

Ostatní daně a poplatky obsahují zejména daň z nemovitých věcí, daň z hazardních her, dálniční poplatky, mýtné a od roku 2023 nově rovněž odvod z nadměrných příjmů a neočekávaných zisků.

Zdroj: MF ČR

Za mírným růstem výdajů stály zatím letos pouze běžné výdaje.

Růst celkových výdajů SR činil letos v 1. čtvrtletí 2,4 % a toto tempo tak bylo zatím mírně nižší než celoroční rozpočtové očekávání. Ve srovnání s počátkem i celým loňským rokem však bylo tempo výdajů vyšší, což je dáno tím, že se v roce 2024 výrazně projevoval útlum podpory domácností i firem zasažených dříve vysokými cenami energií. Rovněž již loni došlo ke stabilizaci růstu spotřebitelských cen, což se brzy promítlo i v nižším tlaku na valorizaci širokého spektra sociálních dávek. Za meziročním růstem celkových výdajů stály letos pouze běžné výdaje (+15,2 mld. korun).

Růst běžných transferů územních rozpočtů byl tažen vyššími výdaji na platy pracovníků

Ve směru růstu celkových výdajů SR působily v 1. čtvrtletí nejvíce běžné transfery územním rozpočtům, které dosáhly 94,6 mld. korun (více než šestinou všech běžných výdajů) a meziročně posílily o 8,2 mld. (+9,5 %). Relativně vysoké procentní tempo výdajů je zčásti dáno jejich předfinancováním. Vyšší výdaje odráží zejména posílení prostředků na

¹³ Aktuálně nízkou váhu těchto příjmů lze vysvětlit tím, že plánované převody výnosů z dividend a dalších majetkových účastí státu se uskuteční až ve druhé polovině letošního roku.

¹⁴ V 1. čtvrtletí loňského roku ještě získal SR od EU z tohoto programového období dodatečné příjmy (na krytí již SR dříve předfinancovaných výdajů) ve výši 6,9 mld. korun.

¹⁵ Ty zatím letos dosáhly 14,5 mld. korun, meziročně o 2,5 mld. více. Skoro 90 % z této části představovaly přímé platby zemědělcům.

regionálního školství a na evropské projekty.	regionální školství, primárně na zvýšení platů pracovníků ¹⁶ , dále na spolufinancování nevýzkumných projektů podporovaných EU, další evropské projekty (podpora územního rozvoje v rámci IROP ¹⁷) a v neposlední řadě na sociální služby. Naopak k poklesu financování došlo v oblasti voleb a také v integraci uprchlíků z Ukrajiny (kompenzační příspěvek na ubytování, ukrajinští asistenti pedagogů).
Výdaje na obsluhu státního dluhu meziročně výrazně vzrostly.	Letos významně vzrostly i čisté výdaje na obsluhu státního dluhu (zejména úroky), které v 1. čtvrtletí činily 16,4 mld. korun a meziročně posílily o 45 % ¹⁸ . Výše státního dluhu dosáhla na konci března 3 410 mld. korun a meziročně se zvyšovala již 23 kvartálů v řadě. Nicméně aktuální růst (+5,9 %) byl v rámci 1. čtvrtletí nejnižší za posledních pět let. Od počátku letošního roku dluh narostl o 1,3 % a také toto tempo bylo v kontextu vývoje v současné dekádě podprůměrné. Objem celkových výpůjčních operací státu ¹⁹ byl sice letos vyšší než za 1. čtvrtletí 2024, současně však narostl i objem splátek. Během letošního roku se zatím zvýšila jen vnitřní zadluženost (+48 mld. korun), a to převážně vlivem krátkodobých dluhových nástrojů (primárně státních pokladničních poukázek), neboť stav středně- a dlouhodobých dluhopisů se během 1. kvartálu významně nezměnil. Korunová hodnota vnějšího státního dluhu totiž velmi mírně klesla (–1,3 %, na 179,7 mld. korun). Při absenci výpůjčních operací se zde podobným dílem projeví menší splátky úvěrů (od Evropské investiční banky) i dopad kurzových vlivů (apreciace koruny vůči euru i dolaru).
Růst nominální výše státního dluhu zvolnil. Od počátku roku se navýšila pouze vnitřní zadluženost.	
Posílily dotace veřejným institucím na oblast sportu i na vědu a výzkum.	Běžné transfery neziskovým a podobným organizacím převýšily letos úroveň 1. čtvrtletí 2024 o dvě třetiny (+4,5 mld. korun), hlavně vlivem vyšší podpory sportovních reprezentací a významných sportovních akcí i dalších výdajů v oblasti sportu. Posílily zde i výdaje na sociální péči a pomoc rodinám i na evropské projekty v oblasti zaměstnanosti. O desetinu meziročně více vydal SR v oblasti běžných výdajů příspěvkovým a podobným organizacím (+3,6 mld. korun). To souvisí s posílením výdajů na činnost veřejných vysokých škol a na vědu a výzkum v dalších veřejných institucích.
Výdaje na důchody klesly poprvé za posledních jedenáct let. Projevil se vliv mírné valorizace i dalšího zpřísnění podmínek pro přiznání předčasných penzí.	Výdaje na sociální dávky, tvořící dlouhodobě okolo 40 % celkových výdajů SR, se v 1. čtvrtletí v souladu s rozpočtovým očekáváním meziročně zvýšily jen velmi mírně (+1,4 mld. korun, +0,6 %). Více než tři čtvrtiny těchto výdajů připadají dlouhodobě na dávky důchodového pojištění. Na důchody vydal SR letos meziročně o 1,1 % méně. Po roce 2020 nastal v rámci 1. čtvrtletí dosud pokles těchto výdajů jen letech 2013 a 2014. Zklidnění vývoje spotřebitelských cen se aktuálně odrazilo v relativně nevýznamné valorizaci důchodů ²⁰ , počet jejich příjemců se navíc mírně snížil (celkově o 0,3 %, z toho starobních důchodů o 0,6 %), což souviselo se zpřísněnými pravidly pro odchod do předčasného důchodu ²¹ . Těch meziročně přibýlo o 2,1 % (nejméně za posledních tři a půl roku) a ve srovnání s prosincem 2024 byl počet předčasných penzí letos v březnu dokonce o 0,1 % nižší (šlo o první pokles v dostupné řadě po roce 2000) ²² . Přestože meziroční růst zvolnil
Deficit systému důchodového pojištění meziročně klesl o polovinu.	

¹⁶ Výdaje na platy učitelů vzrostly od 1. 1. 2025 o 7 %, u ostatních pedagogických (vychovatelé, asistenti pedagoga) a nepedagogických pracovníků vzrostly o 5 %. Zvýšení platových tarifů o 1 400 Kč se dotklo jen nepedagogických pracovníků. Meziroční růst výdajů zohledňuje i pokračující růst počtu dětí, žáků a studentů v regionálním školství a větší míry využití dělení hodin v rámci zvyšování kvality výuky.

¹⁷ Jde o Integrovaný regionální operační program.

¹⁸ Schválený SR počítá na celý letošní rok s růstem těchto výdajů o 11,5 % a jejich výše by poprvé v historii měla dosáhnout 100 mld. korun.

¹⁹ Emisní činnost státu, a to zejména za účelem financování splátek státního dluhu a průběžného krytí aktuálního schodku státního rozpočtu, probíhala ve standardním režimu a dosáhla letos za 1. čtvrtletí 198 mld. korun (o polovinu více než o rok dříve). Rozhodující část výpůjček tvořily emise korunových střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů prodaných na domácím trhu, které činily 109,2 mld. korun (při průměrné zbytkové době do splatnosti 9,1 roku a průměrném ročním výnosu fixně úročených dluhopisů 4,0 %). Letos i na počátku předchozího roku měly výpůjční operace státu dopad pouze na oblast vnitřního dluhu.

²⁰ Základní výše výměry důchodu se zvýšila na 4 660 Kč (+260 korun); procentní výměra se zvýšila o 0,6 % a důchodcům, kteří dosáhnou v lednu 2025 věku 85 let, bude procentní výměra navýšena ještě o 1 000 korun. Průměrný měsíční starobní důchod se tak v lednu zvýšil o 358 korun (+1,7 %). Průměrný měsíční starobní důchod (bez souběhu s ostatními důchody) byl v březnu 2025 meziročně vyšší o 2,1 %, když dosáhl u mužů 22,3 tis. korun, u žen 19,9 tis. korun.

²¹ Od října 2024 se potřebná doba pojištění zvýšila z 35 na 40 let. Již dříve došlo k dalším zpřísněním: maximální doba předčasnosti se zkrátila z 5 let na 3 roky, zrušila se valorizace procentní výměry předčasného důchodu až do doby dosažení důchodového věku a výrazně vzrostlo krácení výše důchodu pro předčasnost.

²² I přes aktuální vývoj je celkový počet osob pobírajících předčasný, resp. trvale krácený starobní důchod vysoký. Letos v březnu šlo o 762 tis., tj. 32,4 % všech osob se starobním důchodem a v některých regionech se pohybuje až okolo 40 % (kraje: Vysočina, Pardubický, Olomoucký, Moravskoslezský).

výběr pojistného na důchody v 1. čtvrtletí 2025 podruhé v řadě (na +5,6 %), deficit systému důchodového pojištění²³ se snížil o celou polovinu (na –11,7 mld. korun) a byl tak nejnižší za poslední tři roky.

Růst výdajů na nedůchodové sociální dávky zrychlil především vlivem svižně rostoucích příspěvků na péči.

Růst výdajů na ostatní (nedůchodové) sociální dávky ve srovnání s tempem z počátku loňského roku letos zrychlil (na +6,9 %), SR tak na tuto oblast vydal meziročně o 3,3 mld. korun více. Ačkoli k růstu výdajů došlo téměř u všech důležitých druhů dávek, klíčovou roli mělo navýšení objemově významných příspěvků na péči pro dlouhodobě nemocné (+2,2 mld. korun, +24 %)²⁴. Řádově menší vliv měly dávky pomoci v hmotné nouzi (+0,6 mld. korun, +17,5 %) tažené vyššími výplatami humanitárních dávek ukrajinským uprchlíkům²⁵. Rychleji než předpokládá SR schválený na letošní rok, vzrostly v 1. čtvrtletí také výdaje na podpory nezaměstnaným (+13,5 %, +0,5 mld. korun). Podíl nezaměstnaných na populaci v produktivním věku sice proti březnu 2024 mírně vzrostl, avšak počet lidí s nárokem na podporu se téměř nezměnil a těsně přesáhl 90 tis. Na dávky nemocenského pojištění, jež jsou z pohledu počtu příjemců jedním z nejvýznamnějších druhů dávek, letos směřovalo 13,2 mld. korun, meziročně o 3,5 % více. K růstu přispěly dávky nemocenské a ošetřovné, naopak objem peněžité pomoci v mateřství se vlivem klesající porodnosti snižoval čtvrtým rokem v řadě. Výdaje na státní sociální podporu (vč. dávek péčovské péče), tvořící po důchodech objemově nejvýznamnější položku sociálních dávek, meziročně posílily o 1,4 %, převážně vlivem rostoucích příspěvků na bydlení (+11 %, +0,6 mld. korun). Vlivem navýšení částek normativních nákladů na bydlení počet příjemců této dávky dále mírně rostl (v březnu až na 300 tis., skoro dvakrát více než na počátku roku 2022). Výdaje jiné příjmové testované dávky – přídatky na děti – se naopak snížily (–6 %). Podobně klesl i objem rodičovských příspěvků, kde jde však o dlouhodobější trend úzce související s nepříznivým demografickým vývojem.

Pouze na menšinu dávek vydal SR meziročně méně. Šlo hlavně o přídatky na děti, rodičovské příspěvky, porodné a peněžitou pomoc v mateřství.

Výdaje na platy v organizačních složkách státu po loňské stagnaci vzrostly.

Výdaje na platy v organizačních složkách státu po loňské faktické stagnaci v 1. čtvrtletí 2025 meziročně vzrostly o 4,8 %²⁶ (mírně pomaleji než celoroční rozpočtované tempo). Podobně jako platy letos absolutně posílily také odvody vlastních zdrojů Česka do rozpočtu EU (+1,4 mld. korun). Vlivem zklidnění cenové hladiny v ekonomice došlo jen k mírnému zvýšení výdajů SR za platby veřejného zdravotního pojištění za tzv. státní pojištěnce (+1,1 %)²⁷. Příjmy z pojistného placeného zaměstnanými osobami se zvyšovaly dvojcifernými tempy druhým rokem v řadě (letos o 15 %), a to především z důvodu zákonné úpravy ve vazbě na konsolidační balíček²⁸. Díky tomuto posílení se loni celková bilance nemocenského pojištění²⁹ dostala poprvé po roce 2018 do nepatrného přebytku, který se v 1. čtvrtletí velmi mírně zvýšil a čítal 1,7 mld. korun. Výdaje na ostatní neinvestiční nákupy a související výdaje (bez obsluhy státního dluhu), jež loni poprvé překonaly úroveň z vrcholu pandemie, letos v 1. čtvrtletí meziročně fakticky jen stagnovaly (+0,1 %, na 19,2 mld. korun)³⁰. Vliv úspor ve výdajích za nákup vody, paliv, energie, údržby a také za nákup služeb³¹ byl totiž tlumen kompenzační platbou v oblasti telekomunikací³².

Bilance nemocenského pojištění skončila díky posílení jeho příjmové stránky druhý rok v řadě v mírném přebytku.

²³ To vyjadřuje rozdíl mezi příjmy z pojistného na důchodové pojištění a součtem výdajů na tyto dávky (vč. výdajů na jejich správu) dle předběžné účetní bilance MF.

²⁴ To úzce souviselo se zákonným navýšením částek pro osoby ve 2. až 4. stupni závislosti u dětí i dospělých (od července 2024). Letos v březnu pobíralo celkově příspěvky na péči 380 tis. osob (meziročně o 2,5 % více).

²⁵ Výdaje na tyto dávky dosáhly 2,4 mld. korun a vzrostly vlivem navýšení započitatelných nákladů na bydlení a ubytování pro účely stanovení nároku na humanitární dávku. Počet jejich příjemců se meziročně snížil o 6 % (na 52 tis.), proti březnu 2023 byl dokonce nižší o 50 %.

²⁶ Toto navýšení se odráží zejména v plošném zvýšení platových tarifů pro příslušníky bezpečnostních sborů a vojáků (o 1500 korun) a většiny ostatních státních zaměstnanců (o 1400 korun).

²⁷ Projevil se vliv nově zavedené automatické valorizace, jež od ledna 2024 upravuje vyměřovací základ platby o součet růstu spotřebitelských cen a poloviny růstu reálných mezd. V důsledku toho se od ledna 2025 zvýšila měsíční platba za osobu z 2085 korun na 2127 korun.

²⁸ Od ledna 2024 došlo k znovuzavedení hrazení nemocenského pojištění zaměstnanci (ve výši 0,6 % vyměřovacího základu) i ke zvýšení vyměřovacího základu pro osoby samostatně výdělečně činné. Později následovalo i stanovení limitů pro vznik účasti na pojištění zaměstnance pracujícího na základě dohody o provedení práce (od ledna 2025 je tento limit ve výši 11 500 korun).

²⁹ To vyjadřuje rozdíl mezi příjmy z pojistného na nemocenské pojištění a výdaji na dávky z tohoto pojištění dle účetní bilance ČSSZ.

³⁰ Schválený SR zde počítá s celoročním růstem o 6 %, taženým zejména vyššími výdaji na obranu (nákupů služeb a materiálu).

³¹ Pokles výdajů na nákupy služeb byl způsoben výhradně vyšší loňskou základnou ovlivněnou únorovou platbou na pořízení víceúčelového nadzvukového letounu F-35 ve výši 3,2 mld. korun.

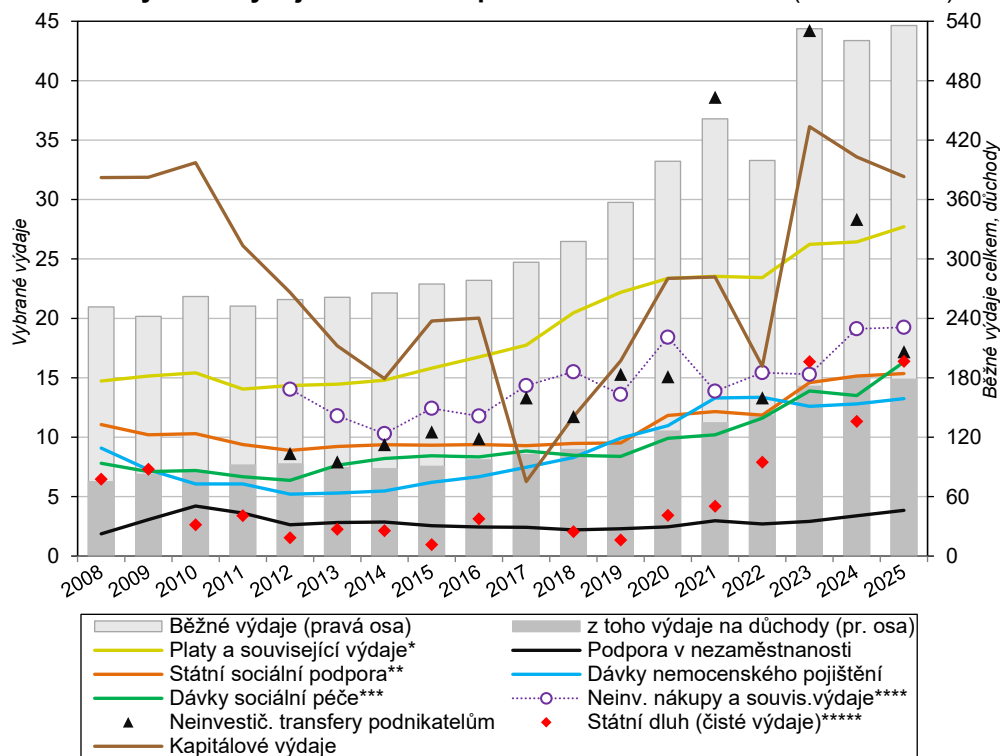
³² Jednalo se o úhradu České pošty (ve výši 2,3 mld. korun) za poskytování univerzální poštovní služby.

Hluboký pokles transferů podnikatelům úzce souvisel s ukončením většiny podpůrných dotací v energetice.

Pokles provozních dotací státním fondům zasáhl oblast dopravy.

Vývoj výdajové strany SR v 1. čtvrtletí 2025 (stejně jako po celý loňský rok) nejvíce ovlivnily běžné transfery podnikatelům. Ty se meziročně propadly o 41 % (–11,5 mld. korun) a jejich vyplacená výše se vrátila do „normálu“ naposledy patrného na sklonku minulé dekády. Letošní propad úzce souvisí s postupným očekávaným útlumem většiny dotací v energetice. Ty, včetně podpory obnovitelných zdrojů energie (OZE), letos dosáhly jen 3,7 mld. korun (o rok dříve ještě 16,2 mld.). Řádově menší vliv měl dočasný pokles podpory výzkumu, vývoje a inovací poskytované firmám. Růst výdajů SR byl tlumen také poklesem běžných transferů státním fondům (SF). Ten v 1. čtvrtletí dosáhl meziročně (3 mld. korun, resp. 15 %), což souviselo s hlavně s očekávaným nižším financováním SF dopravní infrastruktury (na krytí jeho deficitu), v menší míře i s dočasným poklesem transferů SF životního prostředí (na evropské projekty) a do oblasti zemědělství (na přímé platby zemědělcům).

Graf č. 19 Vybrané výdaje státního rozpočtu v rámci 1. čtvrtletí (v mld. korun)

* Pokrývají výdaje na platy v organizačních složkách státu. Nezahrnují například mzdové výdaje na regionální školství.

** Obsahuje také dávky péčovské péče.

*** Zahrnují dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách. Jsou zde obsaženy i dávky humanitární pomoci poskytnuté občanům Ukrajiny.

**** Obsahují zejména výdaje na nákup služeb, materiálů, energií či ostatních služeb (například výdaje na opravy a udržování).

***** Čisté výdaje odpovídají saldu rozpočtové kapitoly Státní dluh (č. 396).

Zdroj: MF ČR

Čerpání investic na počátku roku bylo tradičně nízké. K jejich meziročnímu poklesu přispěly nižší výdaje na společné programy ČR a EU.

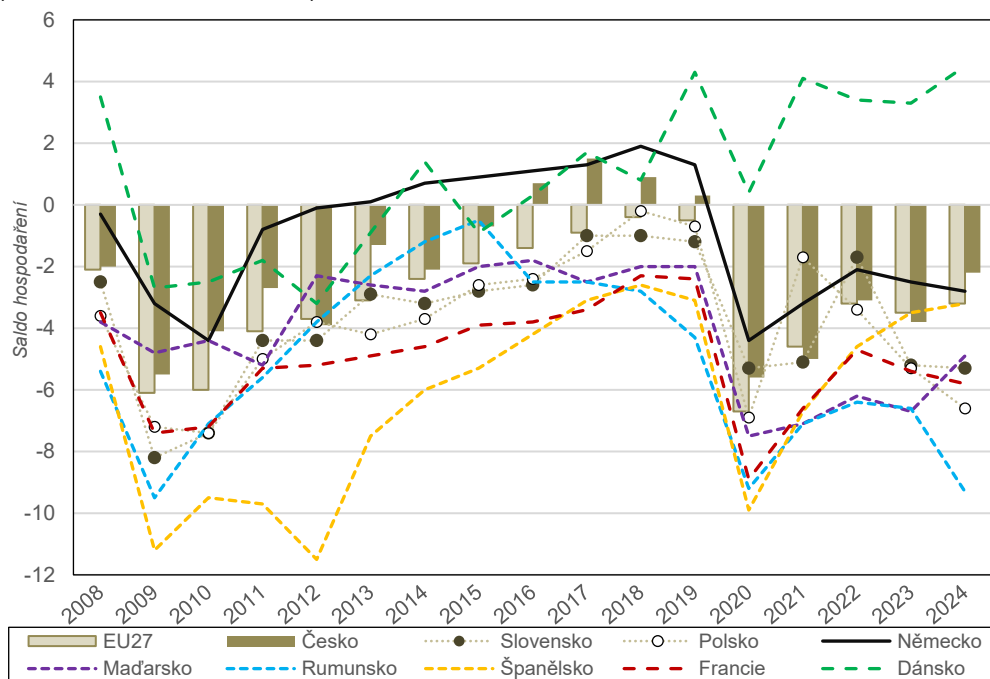
Kapitálové výdaje SR dosáhly letos v 1. čtvrtletí 31,9 mld. korun a meziročně se snížily podruhé v řadě (aktuálně o 4,9 %). Schválený SR přitom počítá s rekordním celoročním objemem investic (250 mld. korun), oproti uskutečněným investicím meziročně o pětinu vyšším. Nízké čerpání investic na počátku roku je běžný jev a letos (a ve větší míře i loni) souvisel hlavně s pomalejším náběhem investic na společné projekty ČR a EU. Tyto investice byly letos zatím nízké zejména v oblasti průmyslu, energetiky, životního prostředí či územního rozvoje. Naopak investice, u nichž se nepředpokládá budoucí doplacení ze zdrojů EU, vzrostly meziročně skoro o třetinu (na 17,1 mld. korun), pouze zásluhou vyšších dotací SF dopravní infrastruktury (+8 mld.). Naopak prozatím nižší byly investice do oblasti obrany. Celkové investice SR tvořily v 1. čtvrtletí 5,6 % všech rozpočtových výdajů (o rok dříve 6,1 %). V dlouhodobém kontextu (za poslední dvě dekády) jde o mírně průměrný podíl.

Deficit hospodaření
sektoru vládních institucí
v Česku klesl ve
4. čtvrtletí 2024
meziročně o třetinu.

Sektor vládních institucí (VI) v Česku hospodařil dle aktuálních údajů ve 4. čtvrtletí 2024³³ s deficitem 78 mld. korun³⁴, jenž meziročně klesl skoro o třetinu (o 37 mld.). Za meziročním zmírněním schodku stálo primárně razantní zvolnění růstu celkových výdajů (na 1,5 %, o rok dříve 10,0 %). Projevil se zde očekávaný pokles vyplacených dotací (24. mld. korun, -40 %), zvolnění růstu výdajů na sociální dávky³⁵ (z 11,2 % na 4,2 %) i snížení výdajů na investice. Ve srovnání s koncem roku 2023 zmínil ve 4. čtvrtletí 2024 i meziroční růst celkových příjmů (z 6,3 % na 9,2 %). Zpomalení tempa odráželo zejména zvolnění dynamiky příjmů z běžných daní z důchodů a jmění – ty byly na konci loňského roku meziročně vyšší o 9 mld. korun, kdežto ve 4. čtvrtletí 2023 dokonce o 23 mld.

Graf č. 20 Saldo hospodaření sektoru vládních institucí ve vybraných státech EU
(roční kumulace, v % HDP)

Zdroj: Eurostat

Za celý loňský rok činil schodek sektoru vládních institucí v Česku 177 mld. korun, resp. 2,2 % HDP. Jde o nejnižší deficit za poslední pětiletí.

Růst výdajů loni zmínil razantněji než růst příjmů. Vyšší příjmy byly taženy hlavně sociálními příspěvky zaměstnanců i zaměstnavatelů, vyšší výdaje pak hlavně sociálními dávkami.

Za celý loňský rok dosáhl schodek hospodaření sektoru VI v Česku 177 mld. korun (2,2 % HDP), což je meziročně o 109 mld. méně (resp. o 1,6 p. b.). Vykázaný deficit představuje zároveň minimum za poslední pětiletí. Za jeho meziročním poklesem stálo pouze zmírnění schodku hospodaření klíčového subsektoru ústředních vládních institucí, neboť deficit zdravotních pojišťoven se prohloubil o 16 mld. korun (na -20 mld.) a přebytek místních vládních institucí klesl o 9 mld. (na +55 mld.)³⁶. Souhrnné příjmy celého sektoru VI se sice v roce 2024 zvýšily relativně svižně (+6,8 %), šlo ovšem o nejnižší tempo za poslední čtyři roky. K loňskému navýšení nejvíce přispěly čisté sociální příspěvky, jejichž růst i vlivem vyšších plateb domácností na nemocenské pojištění mírně zrychlil podruhé v řadě (na +8,6 %). Naopak opět zvolnil růst výběru běžných daní z důchodů a jmění (na +8,9 %) či příjem z ostatních běžných transferů a některých nepřímých daní (např. DPH). Objem přijatých vlastnických důchodů meziročně poklesl o 12 % – jak vlivem nižších příjmů z úroků, tak kvůli slabšímu přítoku dividend. Souhrnné výdaje sektoru VI vloni vzrostly o 98 mld. korun, resp. 2,9 %, což je nejméně od roku 2016³⁷. K jejich navýšení nejvíce přispěly sociální dávky (+46 mld. korun), přestože tempo jejich růstu bylo nejslabší za

³³ Údaje o hospodaření sektoru vládních institucí v ČR za 1. čtvrtletí 2025 zveřejní ČSÚ 1. července 2025, Eurostat za členské státy Unie následovně 21. července. Detailnější zhodnocení tuzemského vývoje za 4. čtvrtletí 2024 nabízí publikace [Analýza sektorových účtů](#).

³⁴ Není-li uvedeno jinak, jsou údaje o hospodaření sektoru VI v ČR vyjádřeny bez sezónního očištění.

³⁵ Ty nezahrnují naturální sociální transfery.

³⁶ I přesto zde kladné saldo hospodaření převyšovalo hranici 50 mld. korun již čtvrtým rokem v řadě.

³⁷ V roce 2016 celkové výdaje klesly o 1,7 %. Zásadní vliv zde měl pomalý náběh přípravy evropských investičních projektů v novém programovém období EU, což se projevilo propadem tvorby hrubého fixního kapitálu (oproti roku 2015 o více než třetinu).

posledních sedm let (+4,4 %). Jen mírně nižší roli hrály také svižně rostoucí naturální sociální transfery (+11,9 %), růst mezispotřeby (+8,7 %) a také náhrady placené zaměstnancům (+4,9 %). Fiskální expanzi naopak tlumily hlavně nižší dotace (–25 %), jejichž výše se vrátila na úroveň roku 2023. Řádově menší vliv měl pokles ostatních běžných transferů. Růst výdajů na tvorbu fixních investic razantně zvolnil na nejslabší tempo za posledních osm let (1,5 %). Z toho v subsektoru místních vládních institucí investice po svižném růstu v letech 2022 i 2023 loni dokonce klesly (o 4 %).

Schodek hospodaření sektoru VI v EU zůstává v poslední době stabilní. V Česku se na rozdíl od většiny sousedních států meziroční schodek snížil a jeho výše byla v rámci středoevropského regionu nejnižší.

Za celý loňský rok dosáhl schodek hospodaření sektoru VI v EU 3,2 % HDP, podobný výsledek byl patrný i v předchozích dvou letech³⁸. Tento deficit je sice o polovinu nižší než rekordní schodek v krizovém roce 2020, avšak ve srovnání s konjunkturálním obdobím let 2017 až 2019 dosahuje více než trojnásobné výše. Slabý hospodářský růst v EU v letech 2023 i 2024 spolu s přetrvávající zvýšenou dynamikou cen v ekonomice se odráží v relativně vysoké úrovni výdajů sektoru VI (loni na 49,2 % HDP, o skoro 3 p. b. nad úroveň z konce minulé dekády). Schodek hospodaření převyšující 3 % HDP tak zaznamenala skoro polovina členských států EU (z toho 8 zemí eurozóny). Nejhlubší deficit postihl Rumunsko (–9,3 % HDP), Polsko (–6,6 %), Francii (–5,8 %), Slovensko (–5,3 %), Maďarsko (–4,9 %) a Rakousko (–4,7 %). Z klíčových ekonomik na tom bylo loni relativně nejlépe Německo, kde činilo saldo hospodaření „jen“ –2,8 % HDP, avšak meziročně se podruhé v řadě mírně zhoršilo. Deficit Česka byl na rozdíl od roku 2023 příznivější než v Unii a zároveň po delší době i nejnižší mezi středoevropským státy³⁹. K přebytku hospodaření se loni dopracovalo šest států Unie v čele s dlouhodobě rozpočtově odpovědným Dánskem (+4,5 % HDP), těsně následované Kypr a Irskem. Snižovat nerovnováhu veřejných financí se v posledních letech daří také některým chronicky vysoce zadluženým členům jižního křídla eurozóny (Portugalsko, Řecko). Ve srovnání s rokem 2023 se loni schodek hospodaření nejvíce prohloubil v Rumunsku (o 2,7 p. b.) a Rakousku (o 2,1 p. b.), naopak k jeho redukci došlo zejména v Itálii (ze 7,2 % HDP na 3,4 % HDP) a přebytek narostl v Irsku a Kypru (o necelé 3 p. b.).

Pokles míry zadlužení sektoru VI v EU se ve 2. pololetí 2024 po třech letech zastavil.

Zadluženost v Česku se nadále zvyšovala jen mírně, její úroveň byla oproti eurozóně poloviční, avšak ve srovnání s nejméně zadluženými státy EU skoro dvojnásobná.

Trend meziročního poklesu míry zadlužení sektoru VI, trávající v EU i eurozóně tři roky, se ve 2. pololetí 2024 zastavil. Na konci 4. čtvrtletí 2024 činila zadluženost v Unii 81,0 % HDP (v eurozóně 87,5 %) a oproti shodnému období předchozího roku se téměř nezměnila. Za celý loňský rok narostla ve dvou třetinách členských států Unie – nejvíce v Rumunsku (o 5,9 p. b., na 54,8 % HDP), Polsku (+5,8 p. b., na 55,3 %) a Finsku (+4,6 p. b., na 82,1 %) ⁴⁰. Zadlužení rostlo i ve většině dalších severovýchodních a pobaltských států. Přestože v tuzemsku byl loni, stejně jako v předchozích dvou letech, růst zadlužení jen mírný (+1,1 p. b., na 43,6 % HDP), Česko pořadím zemí mírně propadlo a aktuálně je jeho výše dluhu v EU devátá nejvyšší. Státy s nejlepším postavením mají oproti Česku zadluženost skoro o polovinu nižší (Estonsko, Bulharsko, Lucembursko). Na opačném pólu se stále nachází Řecko (154 % HDP), přestože pokles zadlužení zde patřil (spolu s Kypr) v posledních čtyřech letech v rámci Unie k nejvýraznějším. Dlouhodobé dluhové problémy sužují rovněž Itálii (135 % HDP), Francii (113 %) a Belgii (105 %), navíc míra zadlužení v nich loni mírně vzrostla – nejvíce ve Francii (o 3 p. b.). Zadluženost pod 60 % HDP drželo na konci loňského roku 15 států Unie (ale jen 9 z 20 členů eurozóny). Ve srovnání s minimální mírou zadluženosti z konjunkturálního období 2015 až 2019 je aktuální dluh vyšší ve třech čtvrtinách členských států – nejvíce narostl v Rumunsku (+21 %), Finsku (+17 %), Francii (+16 %), Estonsku (+15 %), Česku (+14 %) a na Slovensku (+12 %). Naopak nižší dluh mají zejména Řecko, Portugalsko a Kypr (všechny zhruba o pětinu), ale i některé tradičně málo zadlužené státy (Dánsko, Švédsko, Nizozemsko).

³⁸ Rovněž sezónně očištěné čtvrtletní údaje naznačují, že ani v průběhu loňského roku nebyla zřejmá změna trendu a hloubka deficitu hospodaření zůstávala během tohoto roku v EU i eurozóně bez významných změn.

³⁹ Za období svého členství v EU dosáhlo Česko v rámci středoevropského regionu nejpříznivějšího salda hospodaření sektoru VI dosud jen v letech 2010 a 2017.

⁴⁰ V Rumunsku a Finsku, jako v jediných státech současně EU, dosáhla aktuální míra zadlužení nejvyšší úrovně v dostupné řadě (počínaje rokem 2000). Překonala tak v těchto zemích např. i krizové roky 2010 či 2021.

